

Montserrat Roig: memòria fins l'últim dia

ASSAIG / LLIBRES / 4 DESEMBRE, 2018

La idea d'unitat travessa l'obra de Montserrat Roig de dalt a baix, tant en l'àmbit periodístic com en el literari. Entre la Roig que es va assabentar que havia guanyat el premi Víctor Català en una tancada contra el procés de Burgos i la que va escriure *Digues que m'estimes encara que sigui mentida* hi ha dues dècades de diferència. Sigui com sigui, la majoria de textos roigians aborden tres temes recurrents: la memòria històrica, el feminisme i la vida a Barcelona. En aquest sentit, la reedició de les seves obres és una bona oportunitat per copsar els punts en comú entre els diversos llibres i també per prendre el pols a un llegat que sobreviu amb prou enteresa al pas del temps. Ara fa poc més d'un any, amb motiu del quarantè aniversari de la primera edició, Edicions 62 va fer tornar *Els catalans als camps nazis* a les llibreries. I, per la mateixa voluntat de fer memòria, aquest 2018 ha reeditat, amb pròleg de Najat El Hachmi, *Un pensament de sal, un pessic de pebre*, el recull pòstum dels articles que Roig va publicar al diari *Avui*.

Un pensament de sal, un pessic de pebre inclou les reflexions diàries de l'escriptora durant setze mesos, des del setembre de 1990 fins al novembre de 1991. En tot cas, que els articles s'acabessin publicant en forma de llibre no es deu, només, a un simple homenatge pòstum: la mateixa autora va confirmar a Josep Maria Castellet el desig de triar els millors textos i

d'agrupar-los en un únic volum. Roig, però, no va ser a temps de fer-ho i Castellet es va convertir en el marmessor accidental de l'obra. Aquest és un element força rellevant a l'hora d'analitzar el llibre que el lector acaba tenint a les mans perquè, si bé Castellet es va plantejar suprimir els articles de menys qualitat, finalment va optar per publicar-los tots. Així doncs, *Un pensament de sal, un pessic de pebre* ofereix una panoràmica força completa dels temes que interessaven a l'autora.

Hi ha, d'una banda, la preocupació reiterada per l'esclat de la guerra del Golf. Hi ha, també, el rebuig a la pornografia del dolor. Hi ha el discurs netament pacifista. I, en menor mesura, l'intent d'entendre la fi de la URSS i la reestructuració d'Europa des de la llunyania. Roig parla de política internacional, però ho fa sense embafar ni exigir grans coneixements previs al lector. Parla de la Rússia que va trepitjar o de l'Iraq que veu per la televisió i, sovint, comença a analitzar què hi passa a partir d'una anècdota qualsevol. Un recurs ben habitual en l'autora: fer el salt de l'esfera quotidiana a la dimensió universal amb associacions d'idees lúcides i, de vegades, també desconcertants. De tota manera, l'actualitat no és l'única font dels textos —l'any 1990 ja comença a criticar com la immediatesa està transformant les redaccions periodístiques— i sempre torna als temes que, siguin notícia o no, la fan sentir més còmoda: el feminisme, Barcelona, la llengua catalana o la creació literària.

Així, trobem articles sobre violacions, sobre desigualtat salarial, sobre hipersexualització disfressada d'alliberament, sobre caps rapats que no saben qui era Hitler, sobre racisme a Barcelona, sobre premis literaris impossibles de guanyar, etc. Un ampli mosaic de qüestions que Castellet resumeix al pròleg en una frase: «Aquests escrits de Montserrat Roig són globalment un discurs ininterromput contra el poder i una interrogació sense resposta sobre el mal». Diu el mateix Castellet que, de fet, «l'esclat multiforme de la personalitat de Montserrat Roig» és el tema de l'obra. Un avís, potser, per als qui han intentat encasellar-la en una determinada ideologia o simplificar el seu discurs.

«Feminista? Posem-hi: dona. Catalanista? Diguem-ne: catalana. Marxista? Com la majoria dels marxistes del país: aproximativament.», va escriure Joan Fuster al pròleg de *Molta roba i poc sabó...*

Segurament, hi haurà qui consideri que llegir *Un pensament de sal, un pessic de pebre* sense reduir el nombre de textos presenta més inconvenients que avantatges. És cert, alguns articles es fan repetitius i la qualitat literària no sempre es manté, però escriure una columna d'opinió cada dia i superar la síndrome de la pàgina en blanc tampoc no sembla una tasca fàcil. Sigui com sigui, tenir una panoràmica completa de l'articulisme rogià també resulta útil per comprendre cap a on avançava l'autora en l'àmbit de la ficció. El recull d'articles a *l'Avui* és, en paraules de Castellet, una reflexió sobre el mal i la solidaritat humana. I no era aquest, el dilema que havia d'entomar l'Espardenya, el protagonista de *La veu melodiosa*, l'última novel·la de Roig? En una entrevista a la revista *Cultura*, l'abril de 1991, Montserrat Roig explicava a Maria Aurèlia Capmany que la realitat cada cop l'ajudava menys a l'hora d'escriure ficció: «A mesura que han anat passant els anys, la realitat immediata no és tant que m'interessi menys com que ja veig

que no l'entendré definitivament. És un disbarat. Aleshores ve quan em distancio».

D'aquest distanciament, en van sortir dues obres de ficció força diferenciades de la resta:

La veu melodiosa i *El cant de la joventut*.

Amb tot, quan Roig s'asseia a escriure l'article diari per a l'*Avui* el distanciament era força més complicat. Publicar en un mitjà de comunicació, per més fluides que fossin les relacions entre periodisme i literatura als seus articles, l'obligava a tenir els ulls ben oberts. Això incloïa parlar d'immigració, de corrupció, de terrorisme, de falses transicions democràtiques i de moltes altres coses. En tot cas, quan l'actualitat li donava treva, la Roig creadora emergia amb tota la força per reflexionar sobre el fet d'escriure. I Roig no podia deslligar la seva carrera literària de la figura de Josep Pla, a qui esmenta vint-i-tres vegades al llarg del llibre. Els amants de l'anècdota coneixen prou l'enfrontament entre Roig i Pla quan aquesta va anar a Llofriu a entrevistar l'autor d'*El quadern gris*. Era el 1972 i Roig tenia vint-i-sis anys. Doncs bé, abans de començar, l'escriptor empordanès li va etzibar que amb unes cames tan boniques no necessitava escriure. L'estirabot, és clar, va portar cua. Però m'atreveria a dir que, precisament, una de les grans aportacions d'*Un pensament de sal, un pessic de pebre* és que demostra fins a quin punt Roig sabia separar el personatge misogin i conservador de l'escriptor que tenia com a referent primer. En aquest sentit, és una llàstima que l'edició de 2018 hagi suprimit l'índex de noms de 1992, que permet fer exercicis numèrics força curiosos. Per exemple, Josep Pla apareix moltes més vegades que Mercè Rodoreda o Maria Aurèlia Capmany, però pràcticament les mateixes que Saddam Hussein o George Bush pare. Un indicador prou curiós per a qui vulgui saber de qui i de què parla el llibre.

Parlar del conjunt de l'obra de Montserrat Roig, vint-i-set anys després, implica referir-se a una producció literària i periodística escapçada. Potser a *Un pessic de sal, un pensament de pebre* aquest fet es fa més evident que en qualsevol altre llibre. Els articles del mes de novembre s'acaben de cop. El 9 de novembre de 1991, el dia abans de morir, Roig publica l'últim article a l'*Avui*. I el full es fa blanc de cop, com de cop s'acaba una vida. No podem saber què hauria dit la columna d'opinió del 10 de novembre o com s'hauria acabat *L'escriptora assassina*, la novel·la que va deixar a mig fer. En canvi, sí que podem treballar perquè les reedicions de l'obra publicada no s'aturin i es facin amb la cura necessària. Algunes obres de ficció, com *L'hora violeta*, *L'òpera quotidiana* o *La veu melodiosa* necessiten, a banda d'una reimpressió, una revisió ortotipogràfica i gramatical urgent. Impulsar-les seria, de ben segur, la millor manera d'homenatjar Roig, que es va esforçar fins l'últim dia perquè la veu dels muts no caigués en l'oblit.

ETIQUETES: [DIARI AVUI](#) [EL CANT DE LA JOVENTUT](#) [JOAN FUSTER](#) [JOSEP MARIA CASTELLET](#) [LA VEU MELODIOSA](#)
[MOLTA ROBA I POC SABÓ...](#) [MONTSERRAT ROIG](#) [NAJAT EL HACHMI](#) [UN PENSAMENT DE SAL UN PESSIC DE PEBRE](#)

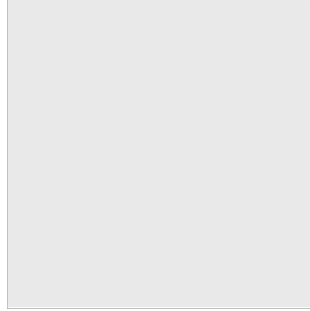

(Roses, 1991). És llicenciada en Periodisme, graduada en Filologia Catalana i màster en Estudis Avancats en Llengua i Literatura Catalanes. Es guanya la vida corregint textos i redactant continguts web. Ha publicat articles i ressenyes a *Núvol*, *Butxaca*, *Catorze* i *Els de dalt*.

Articles relacionats

Teresa Pamies, dona de plom

De bo'os coneguts i savis per conèixer

[Llibres](#)
[Cultura](#)
[Nosaltres](#)
[Contacte](#)

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

[Política de privacitat](#)
[Copyleft](#)

